

Okulöncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin Sanat Etkinliklerine Yaklaşımlarının İncelenmesi

Examination of Parents' Approaches Towards Their Preschool Children's Art Activities

Çağlayan Dinçer, Serap Demiriz ve Işık Şimşek
Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi

Öz

Bu araştırma, okulöncesi dönem çocuğu (4-6 yaş) olan ebeveynlerin sanatsal etkinliklere yaklaşımlarını incelemek amacıyla planlanmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formunun ebeveynlere uygulanması yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sanatsal etkinliklere daha sık katıldıkları ve daha çok ilgi gösterdikleri bulunmuştur. Sanata ilgi duyan ebeveynler ve üniversite mezunu ebeveynler, çocuklarını sanatsal etkinliklere hazırlamakta, onları bir sanat dalına yönlendirmek istemekte ve yönlendirirken çocuğunun yeteneğine göre farklı sanat dalları düşünmekte ve bu konuda gerekli yerlerden yardım almaktadır. Ayrıca, yine üniversite mezunu ebeveynler ve sanata ilgi duyan ebeveynler, çocuklarına her zaman malzeme sağlamakta, çocuklarının çalışmalarını incelemekte, etkinlikleri hakkında çocukları ile konuşup onları teşvik etmekte ve etkinliklerini sergileyip uzun süre saklamaktadırlar.

Anahtar sözcükler: Okulöncesi, ebeveyn, sanat etkinlikleri.

Abstract

This study aims to examine the approaches to art activities of parents who have preschool children (4-6 years old). Data were obtained from the parents using a questionnaire developed by the researchers. The study finds that children who take preschool education are more interested in art and participate in art activities more compared to those who do not take preschool education. Parents who are interested in art and the parents who are university graduates prepare their children for art activities, point them towards a branch of art considering the different branches according to talents of their children, and ask related institutions for help. In addition, these parents provide their children with materials, examine their studies, talk to them about their activities and encourage them, exhibit their activities and keep them for a long time.

Key words: Preschool, parent, art activities.

Giriş

Okulöncesi yıllar, çocuklarımıza yaşamla ilgili zenginlikleri sunabileceğimiz, onların doğal güzelliklere ve kültürel değerlere duyarlı olmalarını sağlayabileceğimiz yıllardır. Doğal güzelliklerin farkına varabilen, içinde yaşadığı dünyayı tanıyan, sanat eserlerine duyarlı olabi-

len bireyler yetiştirmek, eğitimin ilk basamağını oluşturan okulöncesinde mümkündür. Bu temel eğitim süresince, çocuklarımıza duyularını kullanmaları konusunda yardımcı olmak ve süreci bu yolla başlatmak biz yetişkinlerin en önemli görevidir.

Okulöncesi yıllarda öğrenmenin aktif katılımı ile gerçekleştirildiği artık herkes tarafından bilinmektedir. Aktif öğrenme için en uygun ortam, oyunun yanı sıra sanatsal etkinliklerdir. Çünkü, sanat etkinlikleri yoluyla çocuklar kişisel yeteneklerinin farkına varmaktadır. Yetişkinler ise, sanatsal etkinlikler aracılığıyla çocukları tanımakta ve onları yetenekleri doğrultusunda yönlendirme fırsatını bulmaktadırlar (Abacı, 2000).

Doç. Dr. Çağlayan Dinçer, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Eğitimi ABD, Ankara. Yrd. Doç. Dr. Serap Demiriz, Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Bölümü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi ABD, Ankara. Prof. Dr. Işık Şimşek, Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Bölümü, Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi ABD, Ankara.

Çocuk için sanat bir iletişim aracıdır. Çocuk, dansla, resimle, şarkıyla, oyunla çevresindekilere mesaj yollar. Çocuğun kullandığı anlatım yolları çok renklidir, çeşitlidir ve özeldir. Aynı zamanda çocuk, etrafındaki kişileri ve olayları da bu yolla anlamaya çalışır (Kırışoğlu, 2002; Dighe, Calomiris ve Zutphen, 1998; Makin, White ve Owen, 1996).

Çok küçük yaşlardan başlayarak öncelikle evde ailede, sonra eğitim kurumlarında ve daha sonra da temel eğitimde eğitimciler tarafından verilmesi gereken sanat eğitimi, aslında yaşam boyunca değişik boyutlarda sürmesi gereken bir süreçtir (Kırışoğlu, 2002).

Sanat, yaşamımızın her alanında olmalıdır. Gezdiğimiz müzelerde ve galerilerde, dinlediğimiz müzikte, özenle hazırlanmış bir sofrada, giyimimizde, vereceğimiz hediye paketinde ve yaptığımız resimlerde, kısacası her yerde vardır. Darıca'ya göre sanat eğitiminin amacı, çocuğun algısal, duyuşsal, estetik, yaratıcılık ve hayal gücüyle ilgili becerilerini geliştirmek, görsel kültürün inceliklerinin daha iyi anlaşılmasına ve yakından tanınmasına yardımcı olmak, kültürel özelliklerin nesilden nesile aktarılabilmesini sağlamaktır. Ayrıca sanat eğitimi, çocuklarda olumlu tutum ve tavırları geliştirici, sanatsal çalışmalara ilgiyi artırıcı, düşünebilme ve düşüncelerini ifade edebilme becerisini geliştirici, özellikle de hayal gücünü ve yaratıcılığı uyarıcı nitelikte olmalıdır (Darıca, 1994). Uzunlamasına süreçte amaç, geleceğin yaratıcı düşünebilen bireylerini yetiştirmektir. Sanat eğitimi, çocuğun gelişimini sanattan yararlanarak desteklemeyi hedefleyen bir eğitim biçimidir. Ayrıca, okulöncesi dönemdeki çocuklar sanat eğitimi yoluyla, farklılıkların ve benzerliklerin ayırımına varmakta, görsel bellekleri geliştirmekte, renkleri, biçimleri, dokuları tanımakta, hayal gücünü kullanmayı, düşündüklerini planlamayı, uygulamayı ve sonuçlandırmayı öğrenmekte, malzemeye belli anlamlar yüklemeyi, ortaya çıkardıklarıyla düşünsel boyutta kendini ifade etmeyi geliştirmekte, yaratıcı düşünmeyi ve davranmayı öğrenmektedir (Abacı, 2000; Darıca, 1994).

Okulöncesi yıllarda çocukların ilgilendiği sanatsal etkinliklerin başında resim gelmektedir. Çünkü her çocuk, yaşamının ilk yıllarından itibaren serbestçe çizmeye başlar. Zamanla çevre ile doğal olarak kurulan ilişkiler, çocuğu büyük ölçüde etkiler. Her çocuk, özgünlüğünü kendi oluşturur ve kısıtlayıcı olmayan aile çevresinde başarısını ortaya koyar (Yavuzer, 1992).

Müzik, okulöncesi dönem çocuklarının zevkle katıldıkları etkinliklerden biridir. Erken yaşlarda ebeveynlerin çocuklarıyla beraber dinledikleri kaliteli müzik, ileriki yıllarda çocukların müzik zevkinin oluşmasında olumlu bir etken olacaktır. Scott, çocukların müzik tercihlerinin ve şarkı söylerkenki seslerinin yedi yaşına kadar biçimleneceğini belirtmektedir (Akt., Jalongo, 1996). Böylece bu dönem, çocukların, değişik müzik çeşitlerini algılamalarında ve şarkı söyleme tarzlarını oluşturmalarında oldukça önemlidir. Çocuklar okulöncesi dönemde müzikle hareket etmeye başlarlar; bu, onlar için konuşmadan anlaşmak gibidir. Yetişkinler, çocukların kendi seslerinden müzik üretebileceklerine inanmalı, çocuklarına ses üretimi, kendi ritimlerini ve kendi müzik aletlerini oluşturmaları ve bilinen şarkılar üzerinde değişiklikler yapmaları konusunda zaman ve fırsat vererek onları cesaretlendirmelidirler. Çocukların bulunduğu çevrede her an müziğin olması, oluşturdukları şarkıları başkalarıyla paylaşmaları ve oluşan yeni beste ya da sözü kaydetmeleri, onların yaratıcı müzisyenler olmalarını destekleyecektir. Ayrıca, ebeveynler ve eğitimciler, müziği çocukların dikkatini çekmek, onlara bazı davranışları kazandırmak için de kullanabilirler. Yönergeleri müzik aracılığıyla vermek hem eğlenceli hem de oldukça etkili olacaktır. Tüm bu çalışmalar, müziğin çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etme açısından iyi bir iletişim şekli olduğunu ortaya koyacaktır. Unutulmamalıdır ki müzik yapmak için çok yetenekli olmak gerekmez; önemli olan, müzik ile ilgili etkinliğin eğlenceli olması, çocuğun çaba sarf etmesi ve bu çabanın takdir edilmesidir (Hildebrandt, 1998; Jalongo, 1996).

Çocuklarımızla birlikte sanatsal etkinliklerde bulunma fırsatını yakalayabileceğimiz diğer bir ortam da müzelerdir. Günümüzde müzeler, toplumların kültürel, sanatsal ve tarihsel eğitimine olumlu katkılarda bulunan alternatif eğitim ortamları olarak algılanmalıdır. Buralarda amaç, salt bilgi vermek değil, sergilenen yapıtları inceleyen çocuklarda hayal gücü, yaratıcılık ve beğeni oluşmasını sağlamaktır. Böylece müzedeki yapıtları inceleyen çocuğu motive ederek onun da benzer eserler oluşturması sağlanabilmektedir (Adıgüzel, 2001). Ülkemizde ne yazık ki müzeler bünyesinde çocuk müzesi ya da bölümü yapılması, ilk olarak 1990'lı yıllarda mümkün olmuştur. Antalya Müzesi'nde çocuklar için bir bölüm oluşturulmuş ve burada çocuklara yönelik etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Daha sonra 1995 yılında İstanbul

Arkeoloji Müzesi'nde bir çocuk müzesi kurulmuştur (Atagök, 1999). Çocuklara yönelik kurulan bir diğer müze ise Oyuncak Müzesi'dir. Prof. Dr. Bekir Onur'un 1990 yılında kurduğu Oyuncak Müzesi bu alanda ilk sayılabilir (Onur, 1992).

Müze ziyaretleri öncesinde hazırlıkların yapılması, sonrasında da ziyaret sırasında yapılan gözlemlerin kalıcılığının sağlanması için özel hazırlıklara gereksinim vardır (Hooper-Greenhill, 1999). Ama çocuk müzelerinin esas işlevi, çocukların yaratıcılıklarını geliştirmelerine yönelik olarak görmeye, dokunmaya, duymaya, konuşmaya ve koklamaya dayalı sanatsal ve kültürel çalışmaları etkin bir şekilde sunmaktır (Adıgüzel, 1999; Hooper-Greenhill, 1999).

Sanata olan ilgi erken çocukluk döneminden itibaren başlamalıdır. Erken çocukluk yılları, çocukların tüm yaşam boyunca devam edecek sanatsal ilgilerinin oluşmasında en uygun yıllardır (Feeney ve Moravcik, 1987). Yetişkinler çocuklara sunacakları etkinlikler aracılığıyla (grup ya da bireysel çalışmalar yapma, sanatçılara ait olan eserleri inceleme, benzeşimler yapma, çağrışımları hakkında konuşma, iki boyutlu ve üç boyutlu çalışmaları isimlendirme vb.) çocukların tartışabilecekleri, yorumlar getirebilecekleri, karşılaştırmalar yapabilecekleri ortamlar oluşturmalarıdır. Aynı zamanda kendileri de çocukların oluşturdukları eserlere destekleyici ve cesaretlendirici yorumlar getirebilmelidirler. Ancak, yetişkinlerin çocuklarla yaptıkları eserler hakkında konuşabilmek için öncelikle "bakmayı" öğretilmeleri gerekmektedir. Bakarken kendimize soracağımız bazı sorular olmalıdır. Çocuklarla eserleri hakkında konuşurken, onlara yöneltilen açık uçlu soruların cevapları ışığında geri bildirimler vermek, yeni sorular sormak ve alınan cevaplara göre yorumlara devam etmek, çocuklar için otomatik kalıplaşmış övgülerden çok daha tatminkâr olacaktır. Böylesine dikkatli bir yaklaşımla, çocukların özsaygıları yükselecek, sanata ilgileri artacak ve kendilerini ifade şeklinin gelişmesi sağlanacaktır. Ayrıca, çocukların kendi oluşturdukları sanatsal ürünler yoluyla motive edilmeleri de sağlanmış olacaktır (Karlstad, 1986; Engel, 1996; Makin, White ve Owen, 1996). Çocuklarla oluşturdukları sanat ürünleri hakkında konuşurken, karşılaştırmalar, doğrulamalar olmaksızın artistik keşfini yapmasına izin vermek, yansıtıcı diyalogu kullanmak ya da çalışmasındaki artistik unsurlar üzerinde yorumlar yapmaya çalışmak, etkili yaklaşımlardan bazılarıdır

(Schirrmacher, 1986). Çocuklara etkili bir sanat ortamı yaratmak için, onları yarışmacı bir ortamdan uzaklaştırarak, kendi ifadelerinin ve açıklamalarının değerli olduğunu hissedecekleri bir ortam sağlamak da oldukça önemlidir (Karlstad, 1986).

San'a (1979) göre çocuklar, kendilerini ifade etmeyi içgüdüsel bir davranışla ve içlerinden gelen bir gereksinimle kendilerine özgü bir yolla yaptıklarından, ne gibi sanatsal etkinliklerde bulunacakları hakkında karar verme özgürlüğüne de sahip olmaları gerekmektedir. Sanat eğitimcilerinin birleştikleri ortak nokta, çocuğun sanat etkinliğinde özgür bırakılması, bildiğince çizerek, yoğun olarak kendi ölçülerini kendisinin saptamasının sağlanmasıdır. Çünkü çocuklar yaşantı ve deneyler yoluyla öğrenirler (Yavuzer, 1992).

Çocuklarımızın yaratıcılığını ve hayal gücünü desteklemede ve geliştirmede biz yetişkinlerin sayısız rolleri vardır. Bu rollerimiz farklı özellikleri de içerir. Ebeveynlerin çocuklarını kollayıcı bir yaklaşımı vardır. Eğitimciler ise ailenin bir parçası olmadıklarından, çocukları tanımadada daha objektif davranırlar. Bununla birlikte, ebeveynler, çocuklarını her yönüyle tanıyan birer uzmandırlar; oysa eğitimciler, o yaş grubunun gelişimini ve özelliklerini bilen kişilerdir. Ebeveyn ve eğitimcilerin görüşleri ve farklı bakış açıları birleştirildiğinde, çocuğun yaratıcılığı ve hayal gücünü geliştirmek adına en iyi sonuç alınacaktır (Duffy, 1998). Bu yaklaşım aile ve okul işbirliğinin ne denli önemli olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Ebeveynler, çocuklarının birçok temel davranış ve olumlu özelliği kazanmasında, gizli kalmış yeteneklerini ortaya çıkarmada birinci derecede sorumlu kişilerdir. Okulöncesi dönem çocukları doğal olarak yaratıcı düşünen bireylerdir. Onların zekâları, hayalleri daima aktif bir şekilde çalışmaktadır. Her şeye duyarlı, her şeyi öğrenmeye meraklıdırlar. Yetişkinlere düşen görevler arasında, çocuklarımızın doğasında var olan yaratıcılık kıvılcımını geliştirmek ve parlamasına yardımcı olmak yer almaktadır.

Okulöncesi dönem çocuğunun yaşamında yaratıcılığı bir zorunluluk olarak gören bilinçli ebeveynler, çocuklarını kendi beklentilerine ve kendi kurallarına göre yönlendirmemeli, çocuklarına evde kendilerini ifade edebilecekleri farklı ortamlar hazırlayarak, sanatla ilgilenme olanağı sağlamalıdırlar. Onlara bol materyal sunarak bu materyalleri nasıl kullanacakları konusunda bilgi verme-

li ve onları iyi gözlemleyerek, neye ilgileri olduğunu keşfetmeye çalışmalıdır. Çocuklarının ortaya çıkardığı eserlere değer vermeli, ilgi göstermeli ve en önemlisi bu eserleri sergileyerek onları desteklediklerini göstermelidirler. Çocukların ortaya çıkardıkları üründen çok, bu ürünün oluşumu sırasında geçirdikleri sürecin daha önemli olduğu unutulmamalıdır. Kısacası ebeveynler ve eğitimciler sonuca değil, sürece odaklanmalıdır.

Günümüzde yapılan her işte yenilik, özgünlük, farklılık yani kısacası yaratıcılık aranmaktadır. Yetişmekte olan çocuklarımız ve yetiştireceğimiz kuşaklar bu kavramlarla tanışmalı, eğitimleri bu kavramlarla pekiştirilmelidir.

Araştırma Yöntemi

“Okulöncesi dönem çocuklarını sanatsal etkinliklere yöneltmek ve sanata duyarlılıklarını artırmak öncelikle ebeveynlerin görevidir” görüşünden yola çıkan bu araştırma, okulöncesi dönem çocuğu olan (4-6 yaş grubu) ebeveynlerin sanatsal etkinliklere yaklaşımlarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemini, Ankara’da farklı sosyo-ekonomik düzeydeki okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen çocukların rasgele seçilen ebeveynlerinden oluşmuştur. Örneklemin yarısı okulöncesi eğitim kurumuna (10 özel, 8 resmi) çocuğunu gönderen ebeveynlerden oluşurken, diğer yarısı okulöncesi eğitim kurumuna çocuğunu göndermeyen ebeveynlerden oluşmaktadır. Araştırmamıza, 391 (%54.3) anne, 329 (%45.7) baba olmak üzere toplam 720 ebeveyn katılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve ön denemesi yapılan anket formunun yüz yüze anket yöntemi ile uygulanması sonucu elde edilmiştir. Elde edilen verilerin kodlaması yapıldıktan sonra, bilgisayarda SPSS paket programı kullanılarak düz ve çapraz tablolar oluşturulmuş ve bulguların ki-kare (χ^2) değerleri hesaplanarak anlamlılıkları araştırılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Okulöncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin sanat etkinliklerine yaklaşımlarının incelendiği bu araştırmaya katılan annelerin %34.6’sının 28-32 yaş grubunda, babaların %34.2’sinin 33-37 yaş grubunda olduğu; annelerin %54.9’unun, babaların %97.2’sinin çalıştığı; annelerin %36.4’ünün, babaların %47.8’inin üniversite mezunu

olduğu ve annelerin %11.1’inin, babaların %5.4’ünün eğitimle ilgili bir meslekten olduğu bulunmuştur. Çocuklarla ilgili demografik bulgulara bakıldığında ise %30.4’ünün 4 yaş, %35.7’sinin 5 yaş, %33.9’unun 6 yaş grubunda olduğu; %47.1’inin kız, %52.9’unun erkek olduğu; %39.9’unun tek çocuk olduğu ve %50.6’sının okulöncesi eğitim kurumuna gittiği saptanmıştır. Aile yapıları incelendiğinde, %90.1’inin çekirdek aile olduğu; %89.7’sinin uzun süredir büyük şehirde yaşadığı belirlenmiştir.

Ebeveynlerin sanatsal etkinliklere yaklaşımları

Araştırmamıza katılan ebeveynlerin %47.9’unun (n=345) herhangi bir sanat dalına ilgi duydukları, ilgi duyulan sanat dalları arasında ilk sırayı müzik (% 47.2), ikinci sırayı resim (%35.1) üçüncü sırayı ise tiyatro-drama (%19.1) aldığı saptanmıştır. Ebeveynlerin sadece %9.2’si (n=66) sanat dallarından herhangi biriyle uğraştıklarını belirtmişlerdir. Bu sanat dalları incelendiğinde, ilk sırayı resim (%34.8), ikinci sırayı müzik (%27.3) ile uğraşanların aldığı saptanmıştır. Ebeveynlerin %11.4’ünün daha önce sanatla ilgili bir eğitim aldıkları ve bu sanat dalları arasında, müziğin %41.5 ile ilk sırada yer aldığı bulunmuştur. Ailede sanatla ilgilenen bir yakını bulunanların oranı %21.9’dur. Bu kişilerin sadece %10.1’inin sanatla ilgili konularda çocukları ile sık sık zaman geçirdiği saptanmıştır.

Ebeveynlerin sadece %15.4’ünün (n=111) düzenli olarak gittiği bir sanat etkinliği bulunmakta ve bu sanat etkinliklerinin başında sinema (%58.5) gelmektedir. Çocukları okulöncesi eğitim kurumuna giden ebeveynlerin %62.6’sını (n=228) sanata ilgi duyanlar, %37.4’ünü (n=136) sanata ilgi duymayanlar oluşturmaktadır. Evdeki bireylerin sanata izleyici olarak katılımlarının bile, çocuklarının sanatı sevmesine yardımcı olacağı Abacı (2000) tarafından belirtilmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte katıldıkları sanat etkinlikleri incelendiğinde, %44.9’unun sinemaya, %42.8’inin tiyatroya gittiği, %19.4’ünün sergileri gezdiği, %19.2’sinin konsere gittiği ve %17.2’sinin müzeleri ziyaret ettiği belirlenmiştir. Adıgüzel’in belirttiği gibi, müzeler, çocukların ve ailelerinin boş zamanlarını değerlendirilmelerinde ve bir eğitim ortamı olarak kullanılmasında son derece uygun mekânlardır. Artık günümüz aileleri çocukları ile beraber olacakları mekânlar arasında müzeleri de düşünmektedirler (Adıgüzel, 1999). Ebe-

veynlerin %21.0'i çocuklarıyla birlikte herhangi bir sanat etkinliğine katılmadığını belirtirken, %36.0'sı bir kaç ayda bir, %22.9'u yılda bir, %12.8'i ayda bir, %5.7'si on beş günde bir, %1.7'si haftada bir çocuklarıyla birlikte sanatsal etkinliklere katıldıklarını belirtmişlerdir. Abacı (2000)'ya göre sinemaya, tiyatroya, konsere, sergilere çocuklarıyla beraber giden ve bu ortamları çocuklarıyla paylaşan aileler, çocuklarına sanat eğitimi vermiş sayılmaktadırlar.

Çocukların sanatsal etkinliklere yaklaşımları

Çocukların sanatsal etkinliklere katılma sıklığında ve yeni karşılaştıkları sanatsal etkinliklere verdikleri tepkilerde yaşa ve cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmazken, okulöncesi eğitim kurumuna gitme durumuna göre anlamlı ($p<0.001$) fark olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

Okulöncesi eğitim kurumlarına giden çocukların sanatsal etkinliklere daha sık katıldıkları ve etkinliklerle ilgilenip sorular sordukları bulunmuştur. Bu sonuç, çocukların sanatsal etkinliklere katılmalarında ve etkinliklerle ilgilenmelerinde eğitimin önemli bir rolü olduğunu göstermektedir. Turla ve Bal'ın (1997) yapmış oldukları araştırmada, anasınıfı öğretmenlerinin serbest zaman etkinlikleri içinde en çok resim çalışmalarına ve yoğurma maddeleri ile çalışmaya yer vermekle birlikte diğer sanatsal etkinliklere de zaman ayırdıkları ortaya çıkarılmıştır. Çocukların sanatsal becerilerinin gelişmesi açısından sanat etkinliklerinin tümüne yer verilmesi oldukça sevindiricidir. Aynı çalışmada, çocuklara yoğurma maddeleri sunulurken bilinenin ve kolay olanın tercih edildiği, çocuklara yeni alternatiflerin sunulmadı-

Tablo 1.

Çocukların sanatsal etkinliklere katılma sıklığının ve verdikleri tepkilerin dağılımı

YAŞ GRUBU / CİNSİYET / OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA GİTME DURUMU (n:720)	4 Yaş		5 Yaş		6 Yaş		Kız		Erkek		Giden		Gitmeyen		
	n=219	%	n=257	%	n=244	%	n=339	%	n=381	%	n=364	%	n=356	%	
SANATSAL ETKİNLİKLERE KATILMA SIKLIĞI															
Yılda bir kez katılan	49	22.4	65	25.3	51	20.9	79	23.3	86	22.6	66	18.1	99	27.8	
Birkaç ayda bir katılan	76	34.7	87	33.9	96	39.3	123	36.3	136	35.7	176	48.4	83	23.3	
Ayda bir katılan	24	11.0	34	13.2	34	13.9	40	11.8	52	13.6	63	17.3	29	8.1	
On beş günde bir katılan	12	5.5	15	5.8	14	5.7	20	5.9	21	5.5	25	6.9	16	4.5	
Haftada bir katılan	4	1.8	3	1.2	5	2.1	5	1.5	7	1.8	10	2.7	2	0.6	
Katılmayan	54	24.7	53	20.6	44	18.0	72	21.2	79	20.7	24	6.6	127	35.7	
	$\chi^2=6.245$ $p>0.05$						$\chi^2=0.749$ $p>0.05$				$\chi^2=130.053$ $p<0.001$				
TEPKİLER															
Etkinlikle ilgilenen, sorular soran tekrar gitmek isteyen	184	84.0	228	88.7	211	86.5	297	87.6	326	85.6	337	92.6	286	80.3	
Etkinlikle ilgilenmeyen	35	16.0	29	11.3	33	13.5	42	12.4	55	14.4	27	7.4	70	19.7	
	$\chi^2=2.239$ $p>0.05$						$\chi^2=0.644$ $p>0.05$				$\chi^2=23.150$ $p<0.001$				

ğı da saptanmıştır (Turla ve Bal, 1997). Baker'in (1992) yapmış olduğu çalışmada, günlük bakım merkezleri ve anaokullarına devam etme durumunun, çocukların sanatla ilgili deneyimlerine çok büyük bir destek sağladığı bulunmuştur. Aynı çalışmada, çocukları eğitim kurumlarına devam eden ebeveynler, çocuklarına sanatla ilgili deneyimleri birçok şekilde sunduklarını, çok büyük bir çoğunluğu eve sanatsal değeri olan örnekler getirdiklerini ve evde bu gibi işlerle uğraştıklarını ve çocuklarının tepkilerine duyarlı olduklarını belirtmişlerdir (Baker, 1992).

Ebeveynlerin çocuklarını sanat etkinliklerine yönlendirici yaklaşımları

Ebeveynlerin çocuklarını bir sanat etkinliğine yönlendirici yaklaşımlarının sanata ilgi duyma ve duymama durumlarına göre dağılımı incelendiğinde, sanata ilgi duyan ve duymayan ebeveynler arasında çocuklarını yönlendirmek istedikleri sanat etkinliği dışındaki tüm durumlarda anlamlı ($p < 0.001$) fark bulunmuştur (Tablo 2). Herhangi bir sanat dalına ilgi duyan ebeveynlerin büyük çoğunluğu (%70.4) çocuklarını sanat etkinliklerine götürmeden önce, gidilecek yer hakkında bilgi vermekte, %62.9'u götürdükleri sanat etkinliği ve sanatçılar hakkında açıklamalar yaparak onları hazırlamakta, %77.1'i çocuklarını bir sanat dalına yönlendirmek istemekte ve bu sanat dalını seçerken çocuklarının yeteneğini göz önünde bulundurarak farklı sanat dallarına (resim, müzik, tiyatro, drama vb.) yönlendirmekte ve bu yönlendirme için de uzman bir kişiden yardım alarak çocuklarının eğitim alabileceği yerleri araştırmaktadırlar. Çocuklarını yönlendirmek istedikleri bir sanat dalı olan ebeveynlerden sanata ilgi duyan ebeveynlerin %36.8'i, sanata ilgi duymayan ebeveynlerin %49.4'ü müzik eğitimini öncelikle seçtikleri, çocuklarının yeteneğini fark eden ebeveynlerden sanata ilgi duymayan ebeveynlerin %41.5'i, sanata ilgi duyan ebeveynlerin %19.8'inin de çocuklarının yeteneği konusunda ne yapacaklarını bilememekte oldukları saptanmıştır. Sanata ilgi duyan ebeveynler bu ilgilerini çocuklarına da yansıtmakta, onları sanatsal etkinliklere yönlendirmekte ve doğru yaklaşımlarda bulunmaktadırlar. Artan ve Balat'ın (2001a) yapmış olduğu çalışmada, 4 ve 6 yaş grubu çocukların en çok çalmak istedikleri çalgının kızlarda piyano (%25.9),

erkeklerde davul (%30.0) olduğu bulunmuştur. Yapılan diğer bir çalışmada, 4 yaşındaki çocukların hayvan sesini (%30.4), 6 yaşındaki çocukların çalgı sesini (%43.9) beğendikleri, hem kızların hem de erkeklerin en yüksek oranda bir çalgı sesini tercih ettikleri saptanmıştır (Artan ve Balat, 2001b). Yapılan her iki çalışmada, ebeveynlerin çocuklarını yönlendirmek istedikleri sanat dalının müzik olmasının doğru bir tercih olduğunu ortaya çıkarmaktadır (Tablo 2).

Ebeveynlerin çocuklarını bir sanat etkinliğine yönlendirici yaklaşımlarının anne ve baba öğrenim durumuna göre dağılımı incelendiğinde, annelerin öğrenim durumları arasında çocuklarını yönlendirmek istedikleri sanat etkinliği dışındaki tüm durumlarda gruplar arasında anlamlı ($p < 0.001$) fark bulunmuştur. Ayrıca babaların öğrenim durumları ile tüm durumlar arasında anlamlı ($p < 0.05$) fark bulunmuştur. Ebeveynlerin sanat etkinliğine götürmeden önceki yaklaşımlarına bakıldığında, gidilecek yer hakkında bilgi veren annelerin %19.0'unun, babaların %11.6'sının ilkökul ve ortaokul mezunu, annelerin %48.9'unun babaların ise %61.3'ünün üniversite mezunu olduğu saptanmıştır. Çocukları ile götürdükleri sanat etkinliği ve sanatçılar hakkında konuşan annelerin %20.7'sini, babaların %10.4'ünü ilkökul ve ortaokul mezunu ebeveynlerin, annelerin %49.7'sini, babaların %66.7'sini ise üniversite mezunu ebeveynlerin oluşturduğu bulunmuştur. Çocuklarını yönlendirmek istediği bir sanat dalı olan ebeveynler arasında da üniversite mezunlarının lehine bir yükseliş dikkat çekmektedir (ilkokul ve ortaokul mezunu anneler %21.3, üniversite mezunu anneler %47.4, ilkökul ve ortaokul mezunu babalar %9.0, üniversite mezunu babalar %65.6). Yönlendirmek istediği sanat etkinliğinde tiyatro ve dramayı tercih eden annelerin %56.1'i babaların da %76.7'si üniversite mezunudur. Ülkemizde yeni yeni yaygınlaşan drama çalışmalarına ebeveynlerin ilgi göstermesi ve çocuklarını bu çalışmalara yönlendirmek istemeleri oldukça sevindiricidir. Son yıllarda bu konuda yapılan birçok tez ve araştırma sonucunda, yaratıcı drama çalışmalarının çocukların dil ve sosyal gelişimlerine olumlu etkisi olduğu bulunmuştur (Ömeroğlu, 1990; Dalkılıç, 1995; Uysal, 1996). Çocuklarının yeteneğini fark ettiklerinde uzman bir kişiye götüren annelerin %70.0'inin, babaların da %88.5'inin üniversite mezunu oldukları saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 2.

Sanata ilgi duyan ve duymayan ebeveynlerin çocuklarını yönlendirici yaklaşımlarının dağılımı

YÖNLENDİRİCİ YAKLAŞIMLAR (n:720)	Sanata ilgi duyan ebeveynler		Sanata ilgi duymayan ebeveynler	
	n=345	%	n=375	%
SANAT ETKİNLİĞİNE GÖTÜRMEYEN ÖNCEKİ YAKLAŞIMLARI				
Gidilecek yer hakkında bilgi veren	243	70.4	177	47.2
Gitmeyi isteyip istemediğini soran	76	22.0	101	26.9
Bir açıklama yapmadan götüren	26	7.5	97	25.9
$\chi^2=53.729$ $p<0.001$				
GÖTÜRDÜKLERİ SANAT ETKİNLİĞİ VE SANATÇILAR HAKKINDA KONUŞMA				
Konuşan	217	62.9	106	28.3
Bazen konuşan	83	24.1	166	44.3
Konuşmayan	45	13.0	103	27.5
$\chi^2=87.443$ $p<0.001$				
SANAT DALI				
Yönlendirmek istediği bir sanat dalı olan	266	77.1	176	46.9
Yönlendirmek istediği bir sanat dalı olmayan	79	22.9	199	53.1
$\chi^2=68.994$ $p<0.001$				
YÖNLENDİRMEK İSTEDİĞİ SANAT ETKİNLİĞİ (n=442)				
	n=266		n=176	
Yoğurma maddeleri	7	2.6	3	1.7
Resim eğitimi	79	29.7	40	22.7
Müzik eğitimi	98	36.8	87	49.4
Tiyatro, drama	54	20.3	30	17.0
Bale, dans vb.	28	10.5	16	9.1
$\chi^2= 7.135$ $p>0.05$				
YETENEĞİNİ FARK ETTİKLERİNDE İLK YAPTIKLARI (n=335)				
	n=217		n=118	
Uzman bir kişiye danışan	44	20.3	7	5.9
Eğitim alabileceği bir yere başvuran	32	14.7	7	5.9
Yeteneği değerlendirmeyi erteleyen	84	38.7	35	29.7
İlgilenmeyen	6	2.8	17	14.4
Yeteneği fark eden, ne yapacağını bilemeyen	43	19.8	49	41.5
Diğer	8	3.7	3	2.5
$\chi^2=45.705$ $p<0.001$				

Tablo 3 .

Ebeveynlerin çocuklarını sanat etkinliğine yönlendirici yaklaşımlarının öğrenim durumlarına göre dağılımı

YÖNLENDİRİCİ YAKLAŞIMLAR	Anne öğrenim durumu (n=391)						Baba öğrenim durumu (n=329)											
	İlkokul ve ortaokul		Lise		Üniversite		İlkokul ve ortaokul		Lise		Üniversite							
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%						
SANAT ETKİNLİĞİNE GÖTÜRMEYEN ÖNCEKİ YAKLAŞIMLARI																		
Gidilecek yer hakkında bilgi veren	42	19.0	71	32.1	108	48.9	23	11.6	54	27.1	122	61.3						
Gitmeyi isteyip istemediğini soran	43	44.8	25	26.0	28	29.2	15	18.5	28	34.6	38	46.9						
Bir açıklama yapmadan götürülen	55	74.3	14	18.9	5	6.8	17	34.7	27	55.1	5	10.2						
	x ² =82.826			p<0.001			x ² =42.845			p<0.001								
GÖTÜRDÜKLERİ SANAT ETKİNLİĞİ VE SANATÇILAR HAKKINDA KONUŞMA																		
Konuşan	37	20.7	53	29.6	89	49.7	15	10.4	33	22.9	96	66.7						
Bazen konuşan	47	37.0	43	33.9	37	29.1	20	16.4	49	40.2	53	43.4						
Konuşmayan	56	65.9	14	16.5	15	17.6	20	31.7	27	42.9	16	25.4						
	x ² =57.649			p<0.001			x ² =36.717			p<0.001								
SANAT DALI																		
Yönlendirmek istediği bir sanat dalı olan	49	21.3	72	31.3	109	47.4	19	9.0	54	25.5	139	65.6						
Yönlendirmek istediği bir sanat dalı olmayan	91	56.5	38	23.6	32	19.9	36	30.8	55	47.0	26	22.2						
	x ² =54.685			p<0.001			x ² =60.242			p<0.001								
YÖNLENDİRMEK İSTEDİĞİ SANAT ETKİNLİĞİ (n=442)																		
Yoğurma maddeleri ve resim eğitimi	11	16.2	21	30.9	36	52.9	2	3.3	16	26.2	43	70.5						
Müzik eğitimi	28	30.4	25	27.2	39	42.4	12	12.9	31	33.3	50	53.8						
Tiyatro, drama	5	12.2	13	31.7	23	56.1	3	7.0	7	16.3	33	76.7						
Bale, dans vb.	5	17.2	13	44.8	11	37.9	2	13.3	0	0	13	86.7						
	x ² =10.593			p>0.05			(n=230)			x ₁ =15.876			p<0.05			(n=212)		
YETENEĞİNİ FARK ETTİKLERİNDE İLK YAPTIKLARI (n=335)																		
Uzman bir kişiye danışan	2	6.7	7	23.3	21	70.0	1	3.8	2	7.7	23	88.5						
Eğitim alabileceği bir yere başvuran	2	7.7	9	34.6	15	57.7	0	0	3	20.0	12	80.0						
Yeteneği değerlendirmeyi erteleyen	9	13.8	17	26.2	39	60.0	8	14.5	10	18.2	37	67.3						
İlgilenmeyen, yeteneğini fark edip . ne yapacağını bilemeyen vb	29	48.3	12	20.0	19	31.7	13	22.4	24	41.4	21	36.2						
	x ² =34.261			p<0.001			(n=181)			x ² =27.578			p<0.001			(n=154)		

Birçok konuda olduğu gibi, ebeveynlerin öğrenim durumlarının çocuklarını sanatsal etkinliklere yönlendirici yaklaşımlarında önemli bir faktör olduğu bulunmuştur. Öğrenim düzeyi yükseldikçe ebeveynler çocuklarına gidilecek yer hakkında bilgi vermekte, etkinlik ve sanatçılar hakkında çocuklarıyla konuşmaktadırlar. Ayrıca, öğrenim düzeyi yükseldikçe ebeveynler çocuklarını bir sanat dalına yönlendirmek istemekte, çocuklarının yeteneğini fark eden ebeveynler ise ya bir uzmana danışmakta ya da eğitim alabileceği bir yere başvurmaktadır. Bu sonuç, öğrenim düzeyinin ne denli önemli olduğunu bir kez daha vurgulamaktadır.

Araştırmamıza katılan ebeveynlerin %61.4'ünün (n: 442) çocuklarını yönlendirmek istediği bir sanat etkinliği bulunurken, %38.6'sının (n:278) çocuklarını yönlendirmek istedikleri bir sanat etkinliği bulunmamaktadır. Ayrıca ebeveynlerin, %46.5'i (n=335) çocuklarının sanata ilgili bir yeteneğini fark ederken, %53.5'i (n=385) çocuklarının herhangi bir yeteneğini fark etmediklerini belirtmişlerdir. Çocuklarının yeteneğini fark eden ebeveynlerin %64.8'ini (n=217) sanata ilgi duyan ebeveynler, %35.2'sini (n=118) sanata ilgi duymayan ebeveynler oluşturmaktadır. Sanata ilgi duyan ebeveynler bu duyarlılıklarını çocuklarına yansıtmakta ve onların yeteneklerine de duyarlı olabilmektedirler. Ebeveynlerin %7.9'u (n=57) çocuklarının sanata ilgili özel bir eğitim aldığını belirtmişlerdir. Çocukların %2.2'sinin tiyatro-drama, %1.8'inin müzik, %1.7'sinin bale-dans vb. alanda özel eğitim aldıkları saptanmıştır. Erdemli ve Artan'ın (1997) yapmış oldukları araştırmada, müzik eğitimi alan 48-56 aylık çocukların elleriyle ritim tutma, ritmik örnekleri müzik aleti kullanılarak tekrar etme, bilinen bir melodiye ritim aletleriyle eşlik edebilme, vücut ile müziğe eşlik edebilme, kısa melodiler üretebilme, melodilere söz yazabilme ve şarkı söyleme becerilerinin müzik eğitimi almayan gruptan anlamlı bir şekilde farklı olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Ebeveynlerin çocuklarının sanat etkinliklerini destekleyici yaklaşımları

Ebeveynlerin çocuklarının sanat etkinliğini destekleyici yaklaşımlarının ebeveynlerin sanata ilgi duyma ve duymama durumlarına göre dağılımı incelendiğinde, sanata ilgi duyan ve duymayan ebeveyn grupları arasında tüm durumlarda arasında anlamlı fark ($p<0.05$) bulunmuştur. Sanata ilgi duyan ebeveynlerin büyük çoğunlu-

ğu (%80.9) çocuklarına malzeme sağlayarak, %56.2'si bu malzemeleri her zaman sunarak onların sanatsal etkinliklerini desteklediklerini belirtmişlerdir. Sanata ilgi duyan ebeveynlerin %41.4'ünün çocuklarının resimlerine bazen yardım ettiği bulunmuştur. Bu yardımın yönlendirici ve detayları görmelerini sağlayacak bir yardım olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca sanata ilgi duyan ebeveynlerin %71.6'sının çocuklarına boyama kitabı kullandığı, sadece %9.6'sının çocuklarına boyama kitabı kullandığı belirlenmiştir. Boyama kitaplarının böylesine yoğun ilgi görmesi, ebeveynler tarafından çocuklarını oyalayacak bir materyal olarak görüldüğünü akla getirmektedir. Oysa eğitim açısından bir kazancı olmayan bu boyama kitapları yerine, büyük boy resim kâğıtları ve boya kalemlerinin çocuğa sunulmasının, çocuğun kendi çizgilerini geliştirmesine olanak tanıdığı savunulmaktadır (Abacı, 2000). Avcı (2000)'nin yapmış olduğu araştırmada yanlış uygulama ve yönlendirmelerin olumsuz sonuçlarından biri, çocuk resimlerinde biçimsel ve renksel şablon formların oldukça yüksek bir oranda görülmesidir. Araştırmada, 5-9 yaş gruplarında şablon çizimlerine oldukça sık rastlandığı belirtilmiştir. Böylesine yoğun bir şekilde kullanılan şablon formların bulunduğu boyama kitapları, bu sonucun saptanmasında bir etken olarak düşünülebilir. Sanat eğitiminin amacının özgün, yaratıcı bireyler yetiştirmek olduğu unutulmamalıdır. Sanata ilgi duyan ebeveynlerin %84.2'si okulöncesi eğitim kurumuna giden çocuklarının okulda yaptıkları etkinlikleri kontrol ederek, %80.0'i çocuklarına yaptıkları etkinlik hakkında teşvik edici sözler söyleyerek ve eserlerini uygun bir yere asarak etkinliklere ilişkin yaklaşımlarını göstermektedirler. Etkinliği değerlendirme sürecinde ise, sanata ilgi duyan ebeveynlerin %78.3'ü çocuklarının yapmış olduğu etkinliği uzun süre saklamakta, sanata ilgi duymayan ebeveynlerin ise %17.1'i evde kalabalık yapıyor düşüncesiyle baktıktan sonra atmaktadırlar (Tablo 4). Sanata ilgi duyan ebeveynler, çocuklarına etkinlik yaparken her zaman malzeme sağlayarak, çalışmalarını inceleyip kontrol ederek, yaptıkları etkinlikler hakkında konuşup onları teşvik ederek ve etkinliklerini uzun süreli saklayarak destek vermektedirler. Baker'in yaptığı çalışmada, çocukları okulöncesi eğitim kurumuna giden ebeveynlerin, çocuklarının sanat etkinlikleriyle ilgilendikleri saptanmıştır. Bu ebeveynlerin %33.0'ü sanat etkinliklerinin çocuklarının öğrenmelerine yardımcı olduğunu, %44.0'ü ise bu-

Tablo 4.

Sanata ilgi duyan ve duymayan ebeveynlerin çocuklarını destekleyici yaklaşımlarının dağılımı

DESTEKLEYİCİ YAKLAŞIMLAR (n:720)	Sanata ilgi duyan ebeveynler		Sanata ilgi duymayan ebeveynler	
	n=345	%	n=375	%
MALZEME SAĞLAMA				
Malzeme sağlayan	279	80.9	226	60.3
Bazen malzeme sağlayan	55	15.9	120	32.0
Malzeme sağlamayan	11	3.2	29	7.7
$\chi^2=36.618$ $p<0.001$				
MALZEME SAĞLAMA SIKLIĞI				
Her zaman	194	56.2	146	38.9
Sık sık	91	26.4	93	24.8
Bazen	43	12.5	93	24.8
Nadiren	6	1.7	14	3.7
Hiçbir zaman	11	3.2	29	7.7
$\chi^2=35.291$ $p<0.001$				
RESİM YAPMASINA YARDIM ETME				
Yardım eden	128	37.1	78	20.8
Bazen yardım eden	143	41.4	144	38.4
Yardım etmeyen	74	21.4	153	40.8
$\chi^2=38.449$ $p<0.001$				
BOYAMA KİTABI KULLANDIRMA				
Kullandıran	247	71.6	207	55.2
Bazen kullandıran	65	18.8	81	21.6
Kullandırmayan	33	9.6	87	23.2
$\chi^2=28.376$ $p<0.001$				
ÇALIŞMALARI KONTROL ETME (n=364)				
Kontrol eden	192	84.2	98	72.1
Bazen kontrol eden	30	13.2	32	23.5
Kontrol etmeyen	6	2.6	6	4.4
$\chi^2=7.777$ $p<0.05$				
ETKİNLİĞE İLİŞKİN YAKLAŞIMLARI				
Etkinliği hakkında konuşan, teşvik eden, uygun bir yere asan	276	80.0	195	52.0
Beğendiğini söyleyen	64	18.6	156	41.6
İlgilenmeyen	5	1.4	24	6.4
$\chi^2=63.711$ $p<0.001$				
ETKİNLİĞİ DEĞERLENDİRME				
Uzun süre saklayan	270	78.3	181	48.3
Belli bir süre saklayıp sonra atan	60	17.4	130	34.7
Baktıktan sonra evde kalabalık yaptığı için atan	15	4.3	64	17.1
$\chi^2=72.621$ $p<0.001$				

nu yapmanın çok daha önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ebeveynlerin %96.0'sı sanat etkinliklerinin çocuklarının daha yaratıcı olmalarını sağladığını, %92.0'si çocuklarının daha iyi gözlemci olduklarını, yine %92.0'si çocuklarının kendilerine güvenlerini artırdığını ve %70.0'i de okuma-yazma becerilerine yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir (Baker, 1992).

Ebeveynlerin çocuklarının yaptıkları sanat etkinliklerini destekleyici yaklaşımlarının anne ve baba öğrenim durumuna göre dağılımı incelendiğinde, tüm durumlarda gruplar arasında anlamlı ($p<0.05$) fark bulunmuştur. Annelerin ve babaların öğrenim durumu yükseldikçe, çocuklarına sanat etkinliği ile ilgili malzeme sağlama oranının da arttığı (anne, ilkököl ve ortaokul mezunu %29.2, üniversite mezunu %41.5; baba, ilkököl ve ortaokul mezunu %9.6, üniversite mezunu %58.3) dikkati çekmektedir. Malzeme sağlama sıklığına bakıldığında yine öğrenim durumu ile doğrusal bir orantı söz konusudur. Öğrenim durumu yükseldikçe her zaman malzeme verenlerin malzeme sağlama sıklığı da artmaktadır (anne, ilkököl ve ortaokul mezunu %23.4, lise mezunu %30.9, üniversite mezunu %45.7; baba, ilkököl ve ortaokul mezunu %10.5, lise mezunu %29.6, üniversite mezunu %59.9). Çocuklarının resim yapmasına yardım eden annelerin %41.8'inin, babaların %65.6'sının üniversite mezunu olduğu bulunmuştur. Boyama kitabı kullandırma ile ilgili bulgulara bakıldığında, boyama kitabı kullandıran annelerin %42.7'sinin, babaların %59.1'inin üniversite mezunu olmakla birlikte bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıkları dikkati çekmektedir. Çocuklar boyama kitaplarından hoşlanırlar; fakat boyama kitapları bir sanat etkinliği olarak düşünülmemelidir. Çünkü çocuklar bu çalışmalarını yaparken, hayalleri için bir yer bulamamakta ve yaratıcı olamamaktadırlar. Çocuklar belirlenmiş sınırları taşımadan ve belki de verilen renklere göre boyama yaparak sadece belirli becerilerini geliştireceklerdir (Anonymous, 1979; Dodge, 1979). Çocuklarının okulöncesi eğitim kurumlarında yapmış olduğu çalışmaları inceleyen, kontrol eden annelerin %65.6'sının, babaların %78.0'inin üniversite mezunu olduğu bulunmuştur. Annelerin çocuklarının yapmış olduğu etkinliğe ilişkin yaklaşımlarına bakıldığında, etkinlik hakkında konuşan, teşvik edici sözler söyleyen, onu uygun bir yere asan annelerin %47.1'inin, babaların %63.8'inin üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Etkinliği uzun süre saklayan annelerin %49.5'inin, babala-

rın %57.5'inin üniversite mezunu olduğu, baktıktan sonra evde kalabalık yaptığı düşüncesiyle atan annelerin ise %80.0'ninin ilkököl ve ortaokul mezunu olduğu bulunmuştur (Tablo 5).

Üniversite mezunu ebeveynlerin çocuklarının yaptıkları sanat etkinliklerini destekleyici yaklaşımları, ilkököl - ortaokul ve lise mezunu ebeveynlere göre oldukça farklılık göstermektedir. Üniversite mezunu ebeveynler, bu konuda çocuklarına her zaman ya da sık sık malzeme sağlamakta, yarıdan fazlası da eğitim kurumlarına giden çocuklarının çalışmalarını incelemektedir. Ebeveynlerin öğrenim durumları yükseldikçe, çocuklarının sanatsal etkinliklerine olan yaklaşımları da istendik yönde artmaktadır. Üniversite mezunu ebeveynler, çocuklarının yaptıkları etkinlikler hakkında konuşmakta, teşvik edici sözler söylemekte, onları sergileyerek ve uzun süre saklayarak çocuklarını motive etmektedirler.

Sonuç ve Öneriler

Okulöncesi dönem (4-6 yaş grubu) çocuğu olan ebeveynlerin sanat etkinliklerine yaklaşımlarının incelendiği bu araştırmada, okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen çocukların sanat etkinliklerine katılma sıklığı ve tepkileri arasında; sanata ilgi duyan ve duymayan ebeveynler ile öğrenim durumları farklı ebeveynler arasında da çocuklarını sanat etkinliklerine yönlendirmede ve desteklemede anlamlı farklar olduğu saptanmıştır. Sanata ilgi duyan ebeveynlerin çocuklarını götürdükleri sanat etkinliği ve sanatçılar hakkında konuştukları, çocuklarını yönlendirmek istedikleri bir sanat dalı olduğu, yeteneklerini fark ettiklerinde uzman bir kişiye danıştıkları, çocuklarının okulda yaptıkları etkinlikleri inceledikleri bulunmuştur. Sanata karşı ilgili olan ebeveynlerin bu ilgilerini çocuklarına da yönlendirerek onların sanata bakış açılarını genişleteceği ve sanata ilgilerini artıracacağı inancındayız.

Ebeveynlerin sanata ilgilerini dolayısıyla okulöncesi dönem çocuklarının da sanata ilgilerini artırmak için ebeveynlere şu önerileri getirebiliriz:

- Ebeveynler, çocuklarını sabırla, ilgiyle izlemeli, onların yeteneklerini önceden fark etmeye çalışmalı, bu konuda gereken yerlere ve kişilere danışmalı, çocuklarını ilgileri ve yetenekleri konusunda doğru yönlendirmelidirler.

Tablo 5.
Ebeveynlerin çocuklarının sanat etkinliğini destekleyici yaklaşımlarının öğrenim durumlarına göre dağılımı

DESTEKLEYİCİ YAKLAŞIMLAR	Anne öğrenim durumu (n=391)						Baba öğrenim durumu (n=329)					
	İlkokul ve ortaokul		Lise		Üniversite		İlkokul ve ortaokul		Lise		Üniversite	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
MALZEME SAĞLAMA												
Malzeme sağlayan	81	29.2	81	29.2	115	41.5	22	9.6	73	32.0	133	58.3
Bazen malzeme sağlayan	45	47.9	26	27.7	23	24.5	23	28.4	30	37.0	28	34.6
Malzeme sağlamayan	14	70.0	3	15.0	3	15.0	10	50.0	6	30.0	4	20.0
	x ² = 23.290 p<0.001						x ² = 37.782 p<0.001					
MALZEME SAĞLAMA SIKLIĞI												
Her zaman	44	23.4	58	30.9	86	45.7	16	10.5	45	29.6	91	59.9
Sık sık	32	34.0	23	24.5	39	41.5	10	11.1	30	33.3	50	55.6
Bazen	46	56.8	23	28.4	12	14.8	16	29.1	20	36.4	19	34.5
Nadiren	18	64.3	6	21.4	4	14.3	13	40.6	14	43.8	5	15.6
	x ² =45.330 p<0.001						x ² = 36.652 p<0.001					
RESİM YAPMASINA YARDIM ETME												
Yardım eden	33	30.0	31	28.2	46	41.8	12	12.5	21	21.9	63	65.6
Bazen yardım eden	46	27.5	58	34.7	63	37.7	16	13.3	45	37.5	59	49.2
Yardım etmeyen	61	53.5	21	18.4	32	28.1	27	23.9	43	38.1	43	38.1
	x ² =23.760 p<0.001						x ² = 18.417 p<0.001					
BOYAMA KİTABI KULLANDIRMA												
Kullandıran	62	25.9	75	31.4	102	42.7	23	10.7	65	30.2	127	59.1
Bazen kullandıran	30	35.3	28	32.9	27	31.8	16	26.2	19	31.1	26	42.6
Kullandırmayan	48	71.6	7	10.4	12	17.9	16	30.2	25	47.2	12	22.6
	x ² =49.032 p<0.001						x ² = 29.582 p<0.001					
ÇALIŞMALARI KONTROL ETME (n=364)												
Kontrol eden	9	5.5	47	28.8	107	65.6	7	5.5	21	16.5	99	78.0
Kontrol etmeyen	5	11.9	18	42.9	19	45.2	6	18.8	6	18.8	20	62.5
	x ² =6.326 p<0.05 (n:205)						x ² = 6.367 p<0.05 (n:159)					
ETKİNLİĞE İLİŞKİN YAKLAŞIMLARI												
Etkinliği hakkında konuşan, teşvik eden, vb.	61	23.4	77	29.5	123	47.1	23	11.0	53	25.2	134	63.8
Beğendiğini söyleyen, fazla ilgilenmeyen	79	60.8	33	25.4	18	13.8	32	26.9	56	47.1	31	26.1
	x ² =61.071 p<0.001						x ² = 44.052 p<0.001					
ETKİNLİĞİ DEĞERLENDİRME												
Uzun süre saklayan	49	20.7	71	30.0	117	49.5	30	14.0	61	28.5	123	57.5
Belli bir süre saklayıp sonra atan	59	51.8	32	28.1	23	20.2	16	21.1	31	40.8	29	38.2
Baktıktan sonra, evde kalabalık yaptığı için atan	32	80.0	7	17.5	1	2.5	9	23.1	17	43.6	13	33.3
	x ² =79.066 p<0.001						x ² = 13.414 p<0.01					

- Sanat eğitimi, ilköğretim okullarından başlayarak ortaöğretim ve hatta yükseköğretim kurumlarında zorunlu ders kapsamına alınmalı, çocukların, gençlerin ve ileride anne-baba olacak tüm bireylerin böyle bir eğitim sürecinden geçmeleri sağlanmalıdır.
- Ailelerin ve eğitimcilerin sanat eğitimi konusunda bilgilendirilmelerine yönelik hizmetiçi eğitim çalışmaları ya da anne-baba okulları düzenlenip hedef kitlenin katılımı sağlanmalıdır.
- Okulöncesi eğitim kurumlarının programlarında yer alan sanatsal etkinliklerin özellikle o alanda uzman kişiler tarafından çocuklara verilmesine özen gösterilmelidir.
- Okulöncesi dönem çocukları mümkün olduğunca farklı deneyimler kazanabilecekleri ortamlara sokulmalı ve böylece onların yaşamlarına renk katılmalıdır. Bu ortamlar müzeler, galeriler, sergiler gibi çeşitli sanat ortamları olabileceği gibi, bir pazaryeri, çiftlik, kütüphane, sera, gibi yaşamımızın geçtiği doğal mekânlar da olmalıdır. Bu deneyimler çocukların bu ortamları gözlemlemelerini, bilgilerini zenginleştirmelerini de sağlayacaktır.
- Okulöncesi dönem çocuklarına uygun sanatsal etkinliklerin (çocuk tiyatrosu, çocuk filmleri, çocuk balesi vb.) sayısı ve nitelikleri artırılmalıdır.
- Yurtdışında bulunan National History Museum, British Museum, Science Museum (İngiltere) ve Cite de Science (Fransa) gibi çocuklara yönelik müzelerin ve bilim merkezlerinin (Feza Gürsey Bilim Merkezi, Ankara gibi) ülkemizde de kurulması ve yaygınlaştırılması ve bu konuda hazırlıklar yapan sivil toplum örgütlerinin (Çocuk Müzeleri Kurma Derneği* gibi) desteklenmesi gerekmektedir.

Günümüzde bazı yetişkinler çocukların akademik başarısını besin değeri yüksek sebzeler gibi görürken, sanatsal başarılarını kalori değeri yüksek tatlılar olarak düşünmektedirler. Oysa ki insanoğlu, objektif doğrularla

estetik değerler arasında bir denge kurmalıdır. Çünkü, duygu ve hayal gücünden soyutlanan gerçeklerin anlamlı olduğu söylenemez. Ayrıca, yetişkinler çok az bir grup çocuğun sanatsal yatkınlığı olduğunu düşünerek yanılmaktadırlar. Oysa, ebeveynlerin her çocuğun var olan yeteneğini geliştirmesi ve takdir görmesi için fırsatlar sağlamaları gerekir. Geleceğin yaratıcı ve bilinçli toplumunu oluşturmak için çocuklarınıza çok küçük yaşlardan başlayarak yaratıcı düşünceleri ve davranışları için fırsatlar vermek, biz yetişkinlerin en önemli sorumluluğu olmalıdır.

Kaynakça

- Abacı, O. (2000). *Okulöncesi dönem çocuklarında görsel sanat eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Adıgüzel, H. Ö. (1999). *Eğitim iletişiminde alternatif bir öğrenme alanı ve yeni bir kültür ortamı: Çocuk müzeleri*. BİTE 99 Bilişim Teknolojileri. Eğitimde Teknoloji Konferansı, 13-15 Mayıs 1999.
- Adıgüzel, H. Ö. (2001). *Bir öğrenme ortamı olarak müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanımı*. Sosyal Bilimler Öğretiminde Alternatif Teknik ve Yöntemler Sempozyumu. İstanbul Eyüboğlu Eğitim Kurumları Yayınları. 24 Mart 2001.
- Anonymous (1979). *Art: A creative curriculum for early childhood*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 194220)
- Artan, I. & Balat, G. (2001a). Anaokuluna devam eden 4 ve 6 yaş çocuklarının çalgıları tanımaları ve çalgıların seslerini hangi doğal seslere benzettiklerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 213-227.
- Artan, I. & Balat, G. (2001b). Anaokuluna devam eden dört ve altı yaş grubu çocukların şarkı söyleme ile ilgili düşüncelerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 9 (2), 355-364.
- Atagök, T. (1999). Türkiye'de çocuk-müze ilişkilerinin dün ve bugünü. In Prof. Dr. Bekir Onur (Ed), *Cumhuriyet ve Çocuk* 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Kitapçığı. Ankara: Ankara Üniversitesi ÇOKAUM Yayınları.
- Avcı, S. (2000). *3-12 yaş arası çocukların sanat eğitimi üzerine görüş ve öneriler*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Baker, D. W. (1992). *Toward a sensible education: Inquiring into the role of the visual arts in early childhood education*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 356080).
- Dalkılıç, N. U. (1995). *Anaokuluna devam eden 60-72 aylık çocuklara destekleyici olarak uygulanan eğitimde drama programının çocukların dil gelişimine etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Danca, N. (1994). Okulöncesi dönemde sanat eğitimi. In Prof. Dr. Şule Bilir (Ed), *Okulöncesi Eğitimcileri için El Kitabı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Dighe, J., Calomiris, Z. & Zutphen, C. V. (1998). Nurturing the language of art in children. *Young Children*, 53 (1), 4-9.

* Çocuk Müzeleri Kurma Derneği, 2.10.2000 tarihinde faaliyete geçmiştir. İlgilenenler için dernek adresi, Ziya Bey Caddesi No:59 Balgat-Ankara Tel: 0 312 363 33 50 / 275, Fax: 0 312 363 61 45, e-mail:cocukmuzesi@hotmail.com

- Dodge, D. T. (1979). *Trainer's guide to art: A creative curriculum for early childhood*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 194222)
- Duffy, B. (1998). *Supporting creativity and imagination in the early years*. Open University Press.
- Engel, B. S. (1996). Learning to look: Appreciating child art. *Young Children*, 51 (3), 74-79.
- Erdemli, M. & Artan, İ. (1997). *Bilkent Üniversitesi erken müzik eğitimi programına devam eden 48-56 aylık çocukların müzik becerilerinin gelişiminin incelenmesi*. I. Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi Kitapçığı, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 128-135.
- Feeney, S. & Moravcik, E. (1987). A think of beauty: Aesthetic development in young children. *Young Children*, 42 (6), 7-15.
- Hildebrandt, C. (1998). Creativity in music and early childhood. *Young Children*, 53 (6), 68-74.
- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Milze ve galeri eğitimi*. Çev: M. Ö. Evren & E. G. Kapçı. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Jalongo, M. R. (1996). Using recorded music with young children: A guide for nonmusicians. *Young Children*, 51 (5), 6-13.
- Karlstad, M. S. (1986). Art in a first grade classroom. *Insights*, 19 (2). (ERIC Document Reproduction Service No. ED 276664)
- Kırışoğlu, O. (2002). Beşikten mezara sanat ve kültür eğitimi. *Çocuk*, 10, 31.
- Makin, L., White, M. & Owen, M. (1996). Creation or constraint: Anglo-Australian and Asian-Australian teacher response to children's art making. *Studies in Art Education: A Journal of Issues and Research*, 37 (4), 226-244.
- Onur, B. (1992). *Oyuncaklı dünya*. Ankara: Verso Yayınları.
- Ömeroğlu, E. (1990). *Anaokuluna giden 5-6 yaşındaki çocukların sözel yaratıcılıklarının gelişimine yaratıcı dramanın etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- San, İ. (1979). *Sanatsal yaratma ve çocukta yaratıcılık* (2. Baskı). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Genel Yayın No: 181.
- Schirmacher, R. (1986). Talking with young children about their art. *Young Children*, 41 (5), 3-7.
- Turla, A. & Bal, S. (1997). *Okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin sanat etkinliklerini planlama, uygulama ve değerlendirme becerilerinin incelenmesi*. I. Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi Kitapçığı, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 297-315.
- Uysal, N. (1996). *Anaokuluna giden 5-6 yaş çocuklarda yaratıcı drama çalışmalarının sosyal gelişim alanına olan etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yavuzer, H. (1992). *Resimleriyle çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Geliş	9 Ağustos 2002
İnceleme	12 Eylül 2002
Kabul	3 Nisan 2003